

Pitkänen Joanna

Opetuslaulujen rooli ja vaikutus oppimiseen peruskoulussa

Kandidaatintutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Kasvatus- ja opetusalan tutkinto-ohjelma
2022

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Opetuslaulujen rooli ja vaikutus oppimiseen peruskoulussa (Pitkänen, Joanna)

Kandidaatintutkielma, 36 sivua, 4 liitesivua

toukokuu 2022

Opetuslauluja käytetään peruskouluissa eri oppiaineiden oppimateriaaleissa. Epäselvää kuitenkin on se, miten opetuslaulut vaikuttavat oppimiseen. Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää aikaisempien tutkimuksien perusteella mitä opetuslaulujen käytöstä oppimisen tukena tiedetään, mikä opetuslaulu on ja mikä opetuslaulun rooli on peruskoulussa.

Tutkimukseni on kvalitatiivinen ja käytin tutkimusmenetelmänä kuvailevaa kirjallisuuskat-
sausta. Aineistoanalyysimenetelmänä käytin sisällönanalyysiä. Käyttämäni aineisto on sekä kansainvälistä että suomenkielistä.

Tutkimuksessani avasin aluksi tutkimusaihetta ja sen keskeisimpiä käsitteitä, joita ovat opetus-
laulu, integrointi ja eheyttävä opetus, oppiminen ja muisti, sekä oppimisstrategia. Avasin aihetta
käsittelemällä oppimista muistin näkökulmasta, musiikin oppiainetta sekä musiikkia integroi-
tuna muuhun opetukseen. Sen jälkeen pyrin tuomaan vastauksen esille kahteen tutkimuskysy-
mykseeni: Mitä opetuslaulut ovat ja mikä niiden rooli on peruskoulussa? Mitä vaikutuksia
opetuslauluilla on oppimiseen aikaisempien tutkimuksien perusteella?

Opetuslaulut nähdään tukevan opetusta. Niiden voidaan ajatella toimivan sekä opetusmenetel-
mänä että oppimis- tai muististrategiana peruskoulussa. Monien tutkimuksien perusteella ope-
tuslaulut tukevat muistamista. Tutkimustuloksien välillä oli kuitenkin ristiriitaisuuksia. Ope-
tuslaulut voivat vaikuttaa oppimiseen tunteiden ja motivaation kautta. Musiikki vaikuttaa tun-
teisiin ja opetusmenetelmänä opetuslaulut monipuolistavat opetusta ja parhaimmassa tapauk-
sessa motivoivat oppilaita. Myös ikäihmisten muistitutkimuksien tuloksien perusteella opetus-
laulut jäävät muistiin hyvin pitkäksikin aikaa.

Opetuslauluja ja niiden vaikutusta oppimiseen ei ole paljoa tutkittu tieteellisesti. Tutkimukses-
sani käyttämissäni lähteissä, tutkimuksien koehenkilöt ovat olleet aikuisia ja siksi opetuslaulu-
jen ja muistin välisten tutkimuksien tuloksia ei välttämättä voi yleistää ala-asteikäisiin. Tästä
syystä olisi myös hedelmällistä tehdä jatkotutkimusta opetuslaulujen vaikutuksesta ala-as-
teikäisten oppimiseen.

Avainsanat: integrointi, muisti, opetuslaulu, oppiminen, oppimisstrategia, peruskoulu

Sisältö

1. Johdanto.....	4
2. Tutkimuksen toteutus	6
2.1 Tutkimusmenetelmät	6
2.2 Tutkimuskysymykset.....	7
3. Opetuslaulu.....	8
4. Integrointi ja eheyttävä opetus	10
4.1 Integroinnin ja eheyttävän opetuksen hyödyt	10
4.2 Integrointi ja eheyttävä opetus opetussuunnitelmassa	11
4.3 Integraatiotapojen jaottelua.....	11
4.4 Integraatio käsite ja tutkimukseni	12
5. Musiikki peruskoulussa	14
5.1 Musiikki integroituna peruskoulussa	14
5.2 Tutkimuksia musiikin integroinnista muihin oppiaineisiin.....	15
6. Oppiminen ja muisti	17
6.1 Oppiminen	17
6.2 Muisti osaamisen tasona	18
6.3 Oppiminen ja muistinrakenne.....	19
6.4 Oppimisstrategiat ja muististrategiat.....	20
6.5 Musiikki ja muisti	21
7. Opetuslaulujen rooli peruskoulussa	22
7.1 Opetuslaulujen rooli perusopetuksessa	22
7.2 Laulu motivoi ja herättää tunteita	22
7.3 Opetuslaulut muistin tukena	23
8. Johtopäätökset ja pohdinta	26
Lähteet	29
Liitteet	33
Liite 1	33
Liite 2	34
Liite 3	35
Liite 4	36

1. Johdanto

Opettaja on valinnut ympäristötiedon tunnin tavoitteeksi käydä läpi ja opetella aurinkokunnan planeetat. Hän haluaa varmistaa, että jokainen oppilas muistaa tunnin jälkeen mitä planeettoja aurinkokunnassamme on. Sen sijaan, että hän vain näyttäisi kuvan planeetoista ja kertoisi oppilaille mitä planeettoja aurinkokunnassamme on, hän päätti kehitellä laulun. Hän teki sanat lauluun ”Vaarilla on saari” ja opetti laulun tunnin alussa oppilaille. Pari viikkoa myöhemmin opettaja piti kokeen aiheesta. Monet oppilaista osasivat kokeessa planeetat ja monet vielä oikeassa järjestyksessäkin. Eräs oppilaista kertoi laulaneensa omassa päässään kyseistä laulua kokeen aikana ja muistaneen sen avulla planeetat ja niiden järjestyksen.

Tarina planeettojen opettelusta laulun avulla on kuvitteellinen, mutta perustuu omiin muistoihini ala-asteen ympäristöopin tunnilta. En vielä kukaan muista, mitä muuta kyseisellä tunnilla tapahtui, mutta muistan laulun planeetoista. Vielä vuosienkin jälkeen pohdin sitä, miksi tuo laulu auttoi minua oppimaan planeetat ja muistamaan ne vielä tänäkin päivänä.

Minua kiinnostaa tietää, vaikuttaako opetuslaulut ala-aste ikäisten eli 7–12-vuotiaiden oppimiseen. Tässä tutkimuksessa tulenkin avaamaan opetuslaulun käsitettä, ja sitä mikä opetuslaulun rooli on peruskouluopetuksessa. Tulen myös pohtimaan sitä, tukeeko opetuslaulut oppimista peruskoulussa eli toimivatko ne oppimisstrategiana. Opetuslaululla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan opetettavan aiheen sisältäviä lauluja, joita käytetään peruskoulussa eri oppiaineiden opetuksessa. Monille tuttu aakkoslaulu, jossa melodia on sama kuin laulussa Tuiki tuiki tähtönen sekä uudempi Aarrearkku aakkoslaulu (ks. liite 1) ovat hyviä esimerkkejä tällaisista opetuslauluista.

Julkisen keskustelun perusteella vaikuttaa siltä, että nyt on juuri oikea aika tehdä katsaus opetuslaulujen käytön tieteellisiin perusteisiin. Esimerkiksi vuonna 2019 nuori opettaja Tuomas Kannisto nousi uutisten otsikoihin tekemiensä opetuslaulujen ansiosta. Kannisto julkaisi YouTubeen tekemiään opetuslauluja, jotka keräsivät nopeasti suosiota sosiaalisessa mediassa (Saarinen, 2019). Haastatteluissa hän puhuu positiiviseen sävyyn opetuslauluista (Hotokka, 2019; Saarinen, 2019). Kannisto toteaa Luoteis-uusimaa -lehden haastattelussa osuvasti: ”Musiikin kauttahan ihmiset muistavat mitä erilaisempia asioita.” (Saarinen, 2019).

Tutkimusta tehdessä en löytänyt yhtään muistin ja laulamisen yhteyttä tarkastelevaa tutkimusta, jossa olisi otettu huomioon pedagoginen näkökulma. Musiikin ja laulamisen yhteyttä muistiin ja oppimiseen on kuitenkin tutkittu suhteellisen paljon. Esimerkkinä tällaisesta tutkimuksesta on Tammelan (2022) julkaisema väitöskirjatutkimus ikäihmisten kokemuksista ja muistoista kansakouluajasta lauluista. Toinen esimerkki tällaisista tutkimuksista on Ludken, Ferreirran ja Overyn, (2014) tekemä tutkimus muistettavan sisällön laulamisesta verrattuna muihin muistitekniikoihin.

Musiikin ja oppimisen välisissä tutkimuksissa on noussut esille taustamusiikin vaikutus oppimiseen, niin kuin de la Mora Velascon ja Hirumin (2020) aikaisempia tutkimuksia kokoavasta tutkimuksesta käy ilmi (de la Mora Velasco & Hirumi, 2020). Tutkimuksia on myös tehty musiikin harjoittelun vaikutuksista muistiin (Franklin, Moore, Yip, Jonides, Rattray & Moher, 2008). Myös laulujen käyttöä kielten opiskelussa on tutkittu aikaisemmissa tutkimuksissa, kuten esimerkiksi Heikkolan ja Alisaaren (2019) väitöskirjatutkimuksessa “The effects of songs on L2 proficiency and spoken fluency: A pedagogical perspective”.

Sen lisäksi, että opetuslaulut ovat olleet esillä julkisessa keskustelussa, kasvatustieteellisessä tutkimuskentässä on mielestäni osoitettavissa selvä tutkimuksellinen aukko. Tutkimuksesta voisi olla hyötyä yleisellä tasolla peruskoulun opetusta ajatellen. Kun tiedämme ja tiedostamme opetuslaulujen vaikutukset ja hyödyt oppimiseen, on niitä helpompi käyttää täsmällisemmin opetuksen tukena. Tietoisuus opetuslauluista ja niiden roolista opetuksessa voi lisätä niiden käyttöä ja sitä kautta monipuolistaa opetusta. Tutkimuksesta on hyötyä myös oman opettajuuteni kehityksen kannalta.

2. Tutkimuksen toteutus

2.1 Tutkimusmenetelmät

Toteutin tutkimuksen laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimusmenetelmänä käytin kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Salmisen (2011) mukaan kirjallisuuskatsaus on aiempaan tutkimukseen pohjautuva tutkimusmetodi. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on hänen mukaansa yksi käytetyimmistä kirjallisuuskatsauksen tyypeistä. Salminen luonnehtii menetelmää väljäksi, mutta kuitenkin sellaiseksi, jonka avulla tutkittavaa ilmiötä voidaan kuvata kattavasti. Hänen mukaansa kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskysymyksiensäkin määrittäminen on väljempää kuin esimerkiksi systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa (Salminen, 2011).

Kangasniemi ja kollegat (2013) käsittelevät kuvailevaa kirjallisuuskatsausta hoitotieteen näkökulmasta, mutta heidän esille tuomat asiat menetelmästä vaikuttavat mielestäni päteville myös kasvatustieteen näkökulmasta. Kangasniemi ja kollegat (2013) tuovat esille, että kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa on tyypillisesti neljä vaihetta, jotka ovat: tutkimuskysymyksen määrittäminen, aineiston valinta, ”kuvailun rakentaminen” sekä saatujen tuloksien tarkastelu (Kangasniemi, ym., 2013, 294).

Toteutin tutkimukseni Kangasniemen ja kumppaneiden (2013) esittelemien vaiheiden mukaisesti. Aloitin tutkimukseni määrittelemällä aluksi tutkimuskysymykset. Kangasniemi ja kollegat (2013) nostavat esille, että Politin ja Beckin mukaan kuvailevassa kirjallisuuskatsaukselle kysymykset ovat tyypillisesti muotoa, mitä tarkasteltavasta ilmiöstä tiedetään jo (viitattu lähteessä Kangasniemi ym., 2013). Tutkimuskysymyksistä toinen on juuri tällainen ja toinen on enemmän ontologinen eli pyrkii selvittämään opetuslaulu -käsitteen perimmäistä olemusta (Kotimaisten kielten keskus & Kielikone Oy, 2021).

Käytin tutkimuksessani aineiston analyysiin sisällönanalyysiä. Sen avulla voidaan Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti kirjallisessa muodossa olevia dokumentteja, kuten artikkeleja ja kirjoja. Sisällönanalyysin avulla voidaan tutkittavasta ilmiöstä saada tiivistetty ja yleisessä muodossa oleva kuvaus (Tuomi, Sarajärvi, 2018). Aineistoni on pitkälti kirjallista, ja siksi sisältöanalyysi on tutkimukseni kannalta hyvä aineistoanalyysimenetelmä. Sisältöanalyysi on hyvä menetelmä myös siksi, koska tutkimuksessa tarkoitukseni on selvittää, mitä tutkimastani aiheesta tiedetään jo aikaisempien tutkimuksien perusteella.

Keräsin tutkimusaineiston aikaisemmin julkaistuista tieteellisistä lähteistä, kuten kirjoista ja tieteellisistä artikkeleista. Käytin lähteinä myös uutisia, videoita ja nuottikirjoja sekä muita teoksia. Käytin aineistoa hakiessani hakusanoina tutkimukseen liittyviä käsitteitä: oppiminen, integrointi, muisti ja laulu sekä laulaminen. Käytin tutkimuksessa sekä kansainvälistä, että suomenkielistä aineistoa.

2.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, mitä opetuslaulujen käytöstä oppimisen tukena tiedetään jo aikaisempien tutkimuksien perusteella. Tarkoitukseni on myös käsitellä sitä, mikä opetuslaulu on, ja mikä sen rooli on peruskoulussa. Tutkimukseni keskittyy opetuslauluihin oppimisstrategiana sekä osana peruskoulun opetusta eli musiikkia integroituna muihin aineisiin. Tarkastelen myös oppimista varsinkin muistin näkökulmasta. Tuon myös esille aikaisempia tutkimuksia laulamisen ja muistin sekä laulamisen ja oppimisen välisistä yhteyksistä muun muassa ikäihmisten muistitutkimuksia. Tutkimuksessani tarkastelen aikaisemman tutkimuksen avulla sitä, tukeeko opetuslaulut muistamista ja oppimista ja millä tavoin. Tarkastelen opetuslauluja käytännöllisestä näkökulmasta sekä integraation näkökulmasta. Tulen myös tarkastelemaan opetuslaulujen vaikutuksia psykologisesta näkökulmasta.

Tutkimuksessani tulen avaamaan aluksi tutkimuksen aihetta ja sen keskeisimpiä käsitteitä. Tutkielman keskeisiä käsitteitä ovat opetuslaulu, integrointi ja eheyttävä opetus, oppiminen ja muisti, sekä oppimisstrategia. Sen jälkeen pyrin tuomaan vastauksen esille tutkimuskysymyksiini:

1. Mitä opetuslaulut ovat ja mikä niiden rooli on peruskoulussa?
2. Mitä vaikutuksia opetuslauluilla on oppimiseen aikaisempien tutkimuksien perusteella?

Lopuksi pohdin tutkimuksen tuloksia ja niiden merkityksiä.

3. Opetuslaulu

Peruskoulussa lauletaan monesti erilaisia lauluja, niin musiikin tunneilla kuin muidenkin oppiaineiden tunneilla. Lauluista voi oppia paljon erilaisia asioita ja ne kasvattavat oppilaiden sanavarastoa samalla tavalla kuin muutkin sanoja sisältävät teokset kuten kirjat ja runot. Heikkola ja Alisaari (2019) tuovat tutkimuksessaan esille lauluja, joiden tarkoituksena on juuri kasvattaa oppilaiden sanavarastoa ja opettaa heille vierasta kieltä. Opetuslaulujen avulla voi harjoitella myös kirjainten ja sanojen ääntämistä (ks. liite 2) Opetuslaulu käsitteellä tarkoitan kuitenkin niitä lauluja, joiden lyriikat eli sanat ovat tehty tarkoituksella sellaiseksi, että ne tukevat oppilaiden sisältöjen oppimista.

Opetuslaulut eivät ole uusi ilmiö, vaikka ne ovat nousseet lähivuosina julkiseen keskusteluun Tuomas Kanniston avulla. Leskelä (2008) kuvailee kokoamansa laulukokoelman saatesanoissa, että vanhoille koululauluille 1890–1960 välisenä aikana yhteistä oli se, että niissä oli monesti jokin opetus. Soili Perkiö sävelsi opetukseen tarkoitettuja lauluja vuosituuhannen vaihteessa esimerkiksi kirjaan *Salaisen aapisen laulut ja leikit* (Perkiö, Huovi, Lemmetty, Louhi, 2001). Opetuslauluja on siis käytetty jo pitemmän aikaa suomalaisissa peruskouluissa ja oppimateriaaleissa.

Opetuslaulut voivat olla täysin uusia sävellyksiä esimerkiksi Soili Perkiön säveltämä ja sanoittama aarrearkkulaulu (ks. Liite 1) (Perkiö ym., 2001). Joissakin lauluissa on kuitenkin käytetty aikaisemmin sävellettyjen lastenlaulujen melodioita. Esimerkiksi englanninkielinen ”Alphabet Song”, joka on käännetty myös suomeksi aakkoslauluksi, on tehty laulun Tuiki, tuiki tähtönen (englanniksi Twinkle, twinkle little star) melodiaan (ks. liite 3).

Opetuslauluja on käytetty luettelomaisiin opetussisältöihin, joiden ulkoa muistaminen on tarpeellista. Tällaisia ovat esimerkiksi kuukaudet, vuodenajat (ks. liite 4), aakkoset, planeetat ja numerot. Opetuslauluihin voi sisällyttää myös tietoa, joka auttaa ymmärtämään opeteltavan asian. Mielestäni hyvä esimerkki tällaisesta laulusta on Kanniston kymppiparilaulu (Kannisto, 2019). Kannisto on lisännyt kymppiparien lisäksi lauluun sen, että niitä tarvitsee kymmenlytyksiin.

Opetuslaulu voi olla myös sellainen, missä käsitellään tunteita tai erilaisia elämän tapahtumia. Niissä voi olla myös jokin opetus, kuten älä kiusaa tai pidä huolta toisesta. Lauluja voi käyttää osana opetusta ilman suoranaista oppisisältöäkin esimerkiksi lauluja analysoimalla tai lausumisen parantamiseen. Tässä tutkimuksessa viitataan opetuslauluilla aina lauluihin, joissa sanat liittyvät selvästi oppitunnilla opetettavaan sisältöön (ks. liite 1, liite 3 & liite 4).

4. Integrointi ja eheyttävä opetus

Oppiaineita yhdistellessä toisiinsa, esimerkiksi tutkimukseni aiheeseen liittyen musiikin yhdistämisestä muihin oppiaineisiin, puhutaan käsitteistä integrointi tai eheyttävä opetus. Seuraavaksi tarkastelen, mitä nämä kaksi käsitettä tarkoittavat ja mikä niiden välinen suhde on.

Integroinnin käsite ei ole yksiselitteinen. Integroinnin käsite yksinkertaisuudessaan tarkoittaa ”yhteen liittämistä, yhtenäistämistä sekä yhdistämistä” (Puurula, 1998, 15). Puurulan (1998) mukaan sitä on kuitenkin käytetty eri yhteyksissä eri tavoin, esimerkiksi erityispedagogiikassa sillä on viitattu erityisen tuen tarvitsevien oppilaiden sekä oppilaiden, jotka eivät kuulu erityisen tuen piiriin, opettamiseen yhtä aikaa. Didaktiikassa sitä käsitellään opetussuunnitelmien, sisältöjen sekä opetusmenetelmien näkökulmasta (Puurula, 1998). Didaktiikka tarkoittaa opetusta käsittelevää kasvatustieteen osa-aluetta (Jyrhämä, Hellström, Uusikylä & Kansanen, 2016).

Integroinnin tavoitteena on opetuksen eheyttäminen. Integrointi ja opetuksen eheyttäminen eivät kuitenkaan ole sama asia. Integrointi on käsitteenä eheyttämistä monitahoisempi (Puurula, 1998). Atjonen esittää, että eheyttäminen olisikin integroinnin alakäsite (viitattu lähteessä Puurula, 1998).

Eheyttävä opetus on oppiaineiden rajojen rikkomista (Ruokonen & Ruismäki, 2013). Toisin kuin perinteinen näkemys kouluaineista erillisinä aineina, eheyttävä opetus on oppiaineiden yhdistelyä oppimiskokonaisuuksiksi. Ruokonen ja Ruismäki (2013) tuovat esille, että taito- ja taide aineita yhdistellessä muihin aineisiin oppilaiden omakohtainen kokemus on keskiössä. Oppilaiden kokemukset ovat heidän mielestään tärkeitä oppimisen kannalta (Ruokonen & Ruismäki, 2013).

4.1 Integroinnin ja eheyttävän opetuksen hyödyt

Eheyttävä opetus määritellään selkeämmin ja laajemmin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (OPH, 2016). Eheyttävän opetuksen tarkoitus on se, että oppilaat eivät näkisi oppiaineita erillisinä, vaan he osaisivat yhdistellä eri oppiaineissa opeteltuja tietoja ja taitoja ilman tieteenalojen rajoja ja osaisivat jäsenellä niitä järkeviksi kokonaisuuksiksi. Eheyttävällä opetuksella pyritään siis siihen, että oppilaat ymmärtäisivät opiskeltavien asioiden väliset suhteet ja riippuvuudet (OPH, 2016). Parhaimmillaan eheyttävä opetus voisi siis edistää ymmärrystä opiskeltavien asioiden välillä olevista suhteista ja riippuvuuksista.

Oppiaineiden integraatio tukee koulun ulkopuolisen maailman ymmärtämistä. Harva asia on todellisuudessa pelkkää historiaa tai pelkkää matematiikkaa. Ruismäen (1998) mukaan integrointi tukee oppilaiden kokonaisvaltaista kehitystä. Hän nostaa esille, että integraatio ”korostaa kokemuksen ja elämyksen merkitystä oppimisessa ja antaa tilaa luvulle tulkinnoille” (Ruismäki, 1998, 41).

4.2 Integrointi ja eheyttävä opetus opetussuunnitelmassa

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (OPH, 2016) oppiaineiden integrointi on mainittu opetuksen eheyttäminen -otsikon alla yhtenä opetuksen eheyttämisen keinoista. Opetuksen eheyttämisellä on siis oma lukunsa opetussuunnitelmassa, mutta integroinnista on vain muutamia mainintoja opetussuunnitelmassa. Integrointia käytetään kuitenkin opetussuunnitelmassa niin, että sen merkitys on oppiaineiden yhdistely. Esimerkiksi lauseessa ”draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin” (OPH, 2016, 105).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (OPH, 2016) annetaan myös esimerkkejä siitä, miten opetusta voisi eheyttää. Näitä keinoja ovat muun muassa samojen teemojen rinnastaminen tai niiden mukaan jaksottaminen, toiminnallisten aktiviteettien järjestäminen, monialaisten kokonaisuuksien suunnittelu ja järjestäminen, sekä oppiaineiden integroiminen kokonaisuuksiksi. Pääpaino opetuksen eheyttämisessä vaikuttaa kuitenkin olevan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa (OPH, 2016).

4.3 Integraatiotapojen jaottelua

Ajan saatossa monet tahot ovat pyrkineet erittelemään integroinnin käsitettä erilaisiin kategorioihin. Yksi yleisimmistä jaottelutavoista on horisontaaliseen ja vertikaaliseen integraatioon jakaminen. Horisontaalinen integraatio tarkoittaa eri oppisisältöjen yhdistelyä samanaikaisesti. Vertikaalinen integraatio tarkoittaa puolestaan oppisisällön yhdistämistä aikaisemmin opittuun (Puurula, 1998).

Tutkimukseni näkökulmasta erittäin mielenkiintoinen on Beslerin näkemys oppiaineiden integraatiosta. Besler on jaotellut taideaineiden integroimisen muuhun opetukseen neljään eri luokkaan: alistuvaan tyyliin, affektiiviseen tyyliin, sosiaaliseen taidekasvatuksen integroimistyyliin sekä tasaveroiseen, kognitiiviseen tyyliin (viitattu lähteessä Puurula, 1998).

Killian ja Wayman (2015) ovat tulkinneet Beslerin määrittelemää alistuvaa integroinnin luokkaa niin, että siinä taide ikään kuin palvelee toiseen aineen opetusta (Killian & Wayman, 2015). Puurula (1998) tulkitsee taas Beslerin jaottelua niin, että alistuvassa tyyllissä taidetta käytetään ”mausteena ja opetettavan aiheen elävöittäjänä” (Puurula, 1998, 20). Käytännössä tämä voisi mielestäni näkyä koulun arjessa esimerkiksi niin, että kun ympäristötiedon tunnilla puhutaan jäniksistä ja oravista, niin ne piirretään oppitunnin aikana. Alistuvaa integrointia voisi olla mielestäni myös se, että vuodenaajoista puhuttaessa lauletaan vuodenaajoista kertova laulu.

Beslerin esille tuomassa affektiivisessä tyyllissä Killianin ja Waymanin (2015) mukaan taiteella pyritään tuomaan luokkaan jokin tunnetila tai lisäämään oppilaiden luovuutta. Kokemuksieni mukaan käytännössä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi tilannetta, kun musiikki soi taustalla kuvataide tunnilla, kun oppilaat maalaavat tai piirtävät.

Killianin ja Waymanin (2015) mukaan sosiaalisella taidekasvatuksen integrointityylillä taas viitataan Beslerin integrointitapojen jaottelussa siihen, kun taidetta lisätään esimerkiksi koulun juhliin. Mielestäni tämä näkyy varsinkin silloin kun luokan kanssa tehdään yhteinen esitys kevät- tai joulujuhlaan.

Beslerin määrittelemä tasavertainen, kognitiivinen tyyli taas tarkoittaa sitä, että taide integroidaan muiden oppiaineiden kanssa niin, että se on tasavertaisessa asemassa niiden kanssa (viitattu lähteessä Killian & Wayman, 2015). Oman kokemukseni mukaan tällaista integrointia voisi olla esimerkiksi musiikin tunti, jolloin käsitellään musiikin historiaa, jolloin sekä musiikki että historia ovat yhtä vahvassa asemassa oppitunnilla.

4.4 Integraatio käsite ja tutkimukseni

Musiikin ja tarkemmin opetuslaulujen, käyttöä muilla kuin musiikin tunneilla voi kutsua siis oppiaineiden integroinniksi, mutta myös eheyttäväksi opetuksiksi. Kuten aikaisemmin on tuotu esille, käsitteet eivät tarkoita samaa, vaikka ovatkin samankaltaisia. On myös hyvä huomata, että eri konteksteissa niitä käytetään eri tavalla suhteessa toisiinsa, eli niiden asema toisiinsa nähden ei ole vakiintunut.

Tässä tutkimuksessa käytän integroinnin käsitettä didaktiikan näkökulmasta. Tutkimuksessa viitataan integroinnin käsitteellä siis aina oppiaineiden integrointiin, jossa keskeistä on sisältöjen sekä opetusmenetelmien integrointi eli yhdistely. Käsite on siis hyvin lähellä aikaisemmin kuvattua eheyttävän opetuksen käsitettä. Oppiaineiden integroinnilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa siis oppiaineiden yhdistelyä perinteisen oppiaineiden jaottelun sijaan.

Integrointitapojen jaottelussa horisontaaliseen ja vertikaaliseen kategoriaan, opetuslaulut ovat mielestäni horisontaalista integraatiota. Tämä tarkoittaa sitä, että opetuslaulut ovat osana muiden oppiaineiden sisältöä. Beslerin tekemässä jaottelussa opetuslaulujen käyttö on nähdäkseni alistuvaa integrointia, sillä opetuslaulut palvelevat toiseen aineen opetusta.

5. Musiikki peruskoulussa

Musiikki on yksi peruskoulun oppiaineista ja on ollut sitä ensimmäisestä peruskoulun opetussuunnitelmasta 1970 asti (Kosonen, 2014). Halilan mukaan ennen peruskoulu-uudistusta, kansakoulussa musiikin oppiainetta edeltävä oppiaine oli laulu, joka oli yksi virallisista oppiaineista vuodesta 1866 asti (viitattu lähteessä Kosonen, 2014).

Musiikin oppiaineelle on määritelty tavoitteet ja sisältöalueet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa sekä 1–2 että 3–6 luokille (Opetushallitus [OPH], 2016). Musiikin tavoitteissa 1–2 ja 3–6 luokkien välillä löytyy eroja, mutta ne ovat pääpiirteittäin samanlaiset. Seuraavat musiikin oppiaineen tavoitteet ja sisällöt kuuluvat sekä 1–2 että 3–6 luokille. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa (OPH, 2016) musiikin tavoitteisiin peruskoulun alaluokilla kuuluu laulu- ja soittotaidon harjoittelu, sekä musiikin historiaan ja kulttuuriin tutustuminen. Oppiaineen tavoitteena on ohjata oppilaita kokemaan musiikkia ja ääniä eri tavoin ja ohjata oppilaita musiikilliseen luovaan toimintaan. Musiikin tunneilla oppilas harjoittelee tulkitsemaan ja ymmärtämään musiikillisia merkintätapoja esimerkiksi nuotteja ja sointumerkkejä (OPH, 2016).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (OPH, 2016) on kirjattu, että musiikin oppiaineen tarkoituksena on innostaa oppilaita harrastamaan musiikkia ja auttaa oppilaita luomaan positiivinen suhde musiikkiin. Oppilaita ohjataan musiikin tunneilla tulkitsemaan musiikkia laaja-alaisesti niin eri kulttuureissa kuin ”yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa” (OPH, 2016, 141). Musiikissa on tärkeää myös oppilaan kannustaminen improvisointiin ja luovaan musiikin toimintaan (OPH, 2016).

5.1 Musiikki integroituna peruskoulussa

Musiikki näkyy peruskoulussa muissakin oppiaineissa. Nykyään on puhuttu yhä enemmän oppiaineiden integroimisesta eli oppiaineiden yhdistelystä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (OPH, 2016) on nostettu esille oppiaineiden integrointi osana eheyttävää opetusta. Musiikki käsitteenä on mainittu uskonnon, liikunnan ja äidinkielen ja kirjallisuuden luvuissa 1–2 luokilla ja uskonnon ja liikunnan lukujen alla 3–6 luokilla. Musiikki on mainittu myös laaja-alaisissa tavoitteissa ”Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu” -otsikon alla (OPH, 2016).

Nikkanen (2009) tuo artikkelissaan esille oppiaineiden integraation musiikkikasvatuksen näkökulmasta. Hänen mukaansa varsinkin alakoulun arjessa näkyy oppiaineiden integraatio. Hän tuo myös esille, että Suomi on edelläkävijä musiikkikasvatuksen hyödyntämisessä osana koulun arkea (Nikkanen, 2009).

Musiikki osana koulun arkea mainitaan suoraan opetussuunnitelmassa: ”Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.” (OPH, 2016, 141). Tämä kertoo siitä, että musiikilla on vakiintunut rooli koulun arjessa.

Konkreettinen esimerkki musiikin integroimisesta muuhun oppiaineeseen on perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissakin (OPH, 2016) mainittu musiikkiliikunta. Monilla on varmasti myös kokemuksia siitä, että jokin oppisisältö olisi opetettu laulun avulla. Esimerkiksi vieraiden kielten kuukaudet, kymppiparit, aakkoset tai esimerkiksi planeetat on saatettu opettaa laulujen avulla. Benjamin ja Mäkitalo (2019) tuovat artikkelissaan esille aakkoslaulun käytön kirjainten opettelussa ja muistamisessa. Nikkanen (2009) tuo artikkelissaan esille, että musiikki näkyy koulussa käytettävissä oppikirjojen materiaaleissa. Hyviä esimerkkejä tästä ovat matematiikan Tuhattaituri: Laulut -oppimateriaali, (Forsback, Kalliola & Waneus, 2017) jossa on matematiikkaan liittyviä lauluja sekä ”Pikkumetsän laulut ja leikit 1”-oppimateriaali, (Könönen, ym., 2007) jossa on äidinkieleen ja kirjallisuuteen liittyviä lauluja.

5.2 Tutkimuksia musiikin integroinnista muihin oppiaineisiin

Musiikin integroimisen yleisyyttä muihin oppiaineisiin on pyritty kartoittamaan kansainvälisissä tutkimuksissa. Esimerkiksi DiDomenicon (2017) tutkimus käsittelee, kuinka yleistä musiikin integrointi muuhun opetukseen on, ja miten musiikkia hyödynnetään muiden aineiden opetuksessa. Tutkimuksessa näkyy hyvin opettajien asenteita musiikin integroimisesta muihin aineisiin. Tutkimustulos osoittaa, että opettajat käyttävät musiikkia muissa oppiaineissa tunnelman muuttamiseen, ryhmähengen nostamiseen, mutta myös opeteltavan sisällön opettamiseen. Tutkimuksen tuloksien mukaan 25 osallistuneesta opettajasta yli puolet käyttää musiikkia opettavan asian opettamiseen joskus, 20 % opettajista päivittäin, 20 % aika usein ja vain 8 prosenttia vastanneista ei käytä musiikkia ollenkaan oppimisen tukena (DiDomenico, 2017).

Myös toinen amerikkalainen tutkimus osoittaa, että musiikkia käytetään eri tarkoituksissa ja suhteellisen usein integroituna muihin oppiaineisiin (Killian & Wayman, 2015). Tutkimukseen osallistui yli 79 opettajaa 12 eri koulusta ja muutamasta eri osavaltioista. Tuloksien mukaan yli

50 % vastanneista käytti musiikkia muissa oppiaineissa päivittäin 20 % viikoittain ja vain alle 5 % ei käyttänyt musiikkia koskaan osana opetusta. Tutkimuksessa nousee esille, että opettajat yleisimmin käyttävät musiikkia taustamusiikkina, mutta he käyttävät musiikkia myös oppilaiden muistamisen tukemisessa, oppilaiden huomion saamiseen sekä energian purkamiseen. Muita tutkimuksessa esille nousseita yleisiä oppisisältöihin liittyviä käyttötarkoituksia oli esimerkiksi matematiikan sekä tieteiden konseptien opettaminen musiikin avulla (Killian & Wayman, 2015).

Suomen koulujärjestelmä on erilainen muiden maiden koulujärjestelmiin verrattuna. Tästä syystä opetuslaulujen käyttöä koskevien tutkimuksien tuloksien perusteella ei voi päätellä paljoa siitä, miten ja kuinka paljon musiikkia käytetään suomalaisissa kouluissa osana muiden aineiden opetusta. Se, miten musiikin integrointi muihin aineisiin tulee esille Suomen opetussuunnitelmassa sekä opetusmateriaaleissa, kertoo siitä, että suomalaisissakin kouluissa musiikilla on laajempi rooli osana opetusta.

Suomessakin on tehty tutkimuksia musiikin integroimisesta muihin aineisiin. Esimerkiksi Kesäniemi, Ruokonen, Ruismäki ja Juvonen (2017) tutkivat opettajien kokemuksia ja näkemyksiä ”Songdrawing” metodista, jossa yhdistetään laulamista ja piirtämistä. Luokanopettajaopiskelijatkin ovat kiinnostuneet tutkimaan aihetta. Esimerkiksi Kovalainen (2021) teki Pro gradu tutkielmansa luokanopettajien kokemuksista liittyen musiikin integroimiseen. Hän sai tulokseksi tutkimuksessaan, että luokanopettajat käyttävät musiikkia osana muuta opetusta monipuolisesti ja luontevasti (Kovalainen 2021).

Vesiojan (2006) väitöskirjatutkimuksessa tulee myös ilmi suomalaisten opettajien näkemyksiä musiikin integroimisesta. Hänen mukaansa tutkimukseen osallistujien haastatteluista käy ilmi, että musiikin integroiminen muihin aineisiin on yleistä ja että musiikki on hyvä ”integroimisaine”. Musiikkia integroidaan varsinkin alkuopetuksessa lähes päivittäin (Vesioja, 2006, 214).

6. Oppiminen ja muisti

Yksi tutkimukseni keskeisimmistä käsitteistä on oppiminen. Oppiminen on laaja käsite ja sitä voi tarkastella monesta eri näkökulmasta, esimerkiksi sosiaalisesta näkökulmasta sekä motivaation ja tunteiden näkökulmasta. Tutkimuksessani oppimisen tarkastelu muistin näkökulmasta on relevanttia, sillä omien kokemuksieni perusteella opetuslaulut toimivat luokassa nimenomaan oppimisen tukena ja varsinkin muistamisen tukena. Kun oppimista käsittelee toimintana, muisti näyttäytyy keskeisenä osana sitä. Lehtinen, Vauras ja Lerkkanen (2016) nostavat esille, että havaitseminen ja muistaminen ovat oppimisprosessissa keskeisiä toimintoja. Muisti ilmiönä on Paavilaisen mukaan (2016, 162) oppimisen edellytys. Kun oppimisesta puhutaan muuten kuin arjessa, on mielestäni relevanttia puhua myös muistista ja sen rakenteesta. Näin ollen oppimisen käsitteen avaaminen ja muistin ja oppimisen välisen suhteen esille tuominen on tärkeää tutkimukseni kannalta.

6.1 Oppiminen

Oppiminen on keskeinen käsite kasvatustieteissä (Siljander, 2014) Oppimisen käsite on määritelty myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (OPH, 2016). Siinä oppiminen nähdään osana ihmisen yksilöllistä kasvua ja se on perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan myös tärkeä osa ”yhteisön hyvän elämän rakentamista” (OPH, 2016, 17).

Oppiminen on Säljön (2009) mukaan laaja käsite, johon on vaikeaa löytää lyhyttä ja ytimekästä määritelmää. Oppimisesta tekee kompleksisen käsitteen sen käytön monimuotoisuus ja eri ihmisten näkökulmat oppimisesta (Säljö, 2009). Siljander (2014) on kuitenkin pyrkinyt selittämään oppimisen käsitettä teoksessaan. Hän esittää, että oppiminen on koko elämän kestävä prosessi, jossa oppijan tiedoissa, taidoissa, ajattelutavoissa tai toiminnassa tapahtuu jonkinlainen muutos. Siljander tuo myös esille, että oppiminen ei ole aina tarkoituksen mukaista vaan sitä voi tapahtua myös tahattomasti (Siljander, 2014).

Monesti oppimisesta puhuttaessa nostetaan myös esille käsite oppimiskäsitys. Siljander (2014) korostaa, että oppimiskäsitys ja oppiminen ovat kuitenkin eri käsitteitä. Oppimiskäsityksiksi kutsutaan näkemyksiä ja tieteellisiä teorioita oppimisprosesseista ja ne pyrkivät vastaamaan siihen, mitä oppimisessa tapahtuu ja mitkä asiat oppimisprosesseja määrittävät (Siljander, 2014). Tutkimukseni kannalta kognitiivinen oppimiskäsitys, joka huomioi myös oppimiseen liittyvät kognitiiviset toiminnot, on tärkeä määritellä, sillä yksi oppimiseen liittyvistä kognitiivista toiminnoista on muisti.

Melkein jokaisessa oppimista käsittelevissä teoksessa nostetaan esille motivaatio ja tunteet oppimiseen vaikuttavina tekijöinä. Halinen & kollegat (2016) nostavat esille, että uusimmissa tutkimuksissa on todettu, että myönteisillä tunteilla on positiivisia vaikutuksia oppimiseen ja kielteisten tunteiden harhauttavan oppijaa oppimistilanteessa. Motivaatio on monissa tutkimuksissa havaittu olevan yhteydessä oppimiseen ja viitteitä on myös siihen suuntaan, että motivaatio edistää kognitiivisten taitojen kanssa syvällisempää oppimista (Lehtinen, ym., 2016).

6.2 Muisti osaamisen tasona

Muistin ja oppimisen välinen yhteys tulee esille myös tarkastellessa Bloomin taksonomiaa. Anderson ja Krathwohl (2001) käsittelevät artikkelissaan Bloomin 1950-luvulla ensimmäisen kerran esittelemät osaamisen eri tasot. Bloomin osaamisen tasot ovat myöhemmin tarkennettu tähän aikaan sopiviksi. Andersonin ja Krathwohlin (2001) mukaan Bloomin taksonomiassa on kuusi tasoa, jotka ovat: tiedon muistaminen, ymmärtäminen, soveltaminen, analysointi, syntetisointi sekä arviointi. Osaaminen kumuloituu mitä korkeammalle tasoilla mennään ja alimmat tasot toimivat aina pohjana seuraaville tasoille (viitattu lähteessä Anderson & Krathwohl, 2001). Ensimmäisellä tasolla oppija muistaa tiedon, mutta toisella tasolla hän muistamisen lisäksi ymmärtää tiedon ja niin edelleen.

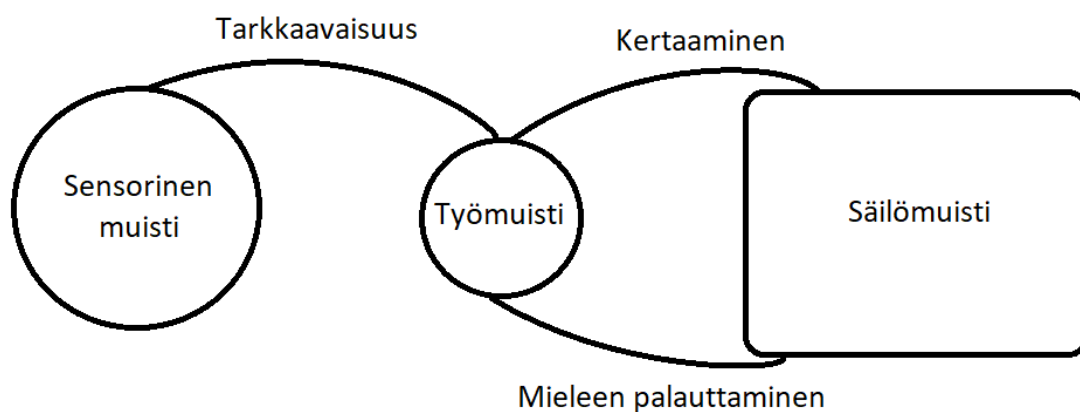
Bloomin taksonomian mukaan muisti on siis osaamisen niin sanottu ensimmäinen taso (viitattu lähteessä Anderson & Krathwohl, 2001). Vaikka Bloomin taksonomian tasoista puhutaan osaamisen tasoina, voi ne mieltää myös oppimisen tasoiksi. Näin ollen voidaan sanoa, että muistaminen on myös oppimisen ensimmäinen taso. Opittava tieto pitää muistaa, ennen kuin sen voi ymmärtää ja ennen kuin sitä voi lähteä soveltamaan. Bloomin taksonomiaa tulkiten muisti on siis keskeinen osa oppimista.

6.3 Oppiminen ja muistinrakenne

Oppiminen on monivaiheinen prosessi, jossa aistihavainnot käsitellään ja tallennetaan muistiin (Lehtinen, ym., 2016, Paavilainen, 2016, 162–168). Muisti rakentuu kolmesta osasta: lyhytkestoisesta sensorisesta muistista, työmuistista ja pitkäkestoisesta muistista (monet lähteet mm. Lehtinen, ym., 2016; Paavilainen, 2016).

Aluksi tieto, jota on kerätty aistien avulla, siirtyy sensoriseen muistiin. Sensorisesta muistista vain pieni osa havainnoista kulkee työmuistiin (monet lähteet mm. Lehtinen, ym., 2016, Paavilainen 2016, 162–168). Se mihin kiinnitämme tarkkaavaisuutemme ohjaa sitä, mikä tieto siirtyy pienikapasiteettiseen työmuistiin. Työmuistista osa tiedoista menee esimerkiksi kertaamisen avulla säilömuistiin, jossa tieto pysyy pidemmän aikaa (Huotilainen, 2019; Paavilainen, 2016).

Oppimisessa muistamisen lisäksi tärkeää on myös muistiin palauttaminen, sillä eihän opitulla tiedolla ole väliä, jos sitä ei pysty palauttamaan mieleen. Tarpeen mukaan tieto palautetaan säilömuistista takaisin työmuistiin käsiteltäväksi (Paavilainen, 2016, 162–168). Kuitenkin välillä ihmiset niin sanotusti unohtavat asioita ja tämä johtuu Paavilaisen (2016, 165–166) mukaan usein siitä, että emme tiedä miten hakisimme tietoa, vaikka se olisi muistissa. Kalakosken (2010) mukaan keskeinen kysymys oppimiseen liittyen on se, miten tiedon siirtämistä säilömuistiin voisi edistää ja miten helpottaa tiedon mieleen palauttamista.

Kaavio 1: Havainnollistava kaavio muistin rakenteesta.

Työmuistilla on Lehtisen ja kollegoiden (2016) mukaan todettu olevan yhteys kognitiivisiin toimintoihin, esimerkiksi oppimiseen. Työmuistissa tapahtuu opittavan informaation tietoinen käsittely. Lehtisen ja kollegoiden (2016) mukaan työmuisti ei siis pelkästään säilytä tietoa, vaan se suorittaa samaan aikaan myös älyllisiä operaatioita muistettavalle materiaalille. Työmuisti vaikuttaa oppimiseen myös siten, että yksi sen osista, keskusyksikkö, vastaa tarkkaavaisuuden suuntaamisesta sekä kognitiivisten toimintojen tarkkailusta (Lehtinen, ym., 2016).

6.4 Oppimisstrategiat ja muististrategiat

Opetuslaulut voivat toimia oppimis- tai muististrategiana. Esittelen seuraavaksi lyhyesti, mitä oppimisstrategiat ja muististrategiat ovat. Tuon esille myös, mitä niistä sanotaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (OPH, 2016).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (OPH, 2016) korostetaan, että työtapojen olisi hyvä olla monipuoliset, jotta opiskelu pysyisi mielekkäänä. Siinä tuodaan myös esille, että opilaille tulisi opettaa oppimisstrategioita (OPH, 2016). Halilan ja kollegoiden (2016) mukaan oppimisstrategiat ovat oppimista ja muistamista helpottavia menetelmiä. Mielestäni musiikin hyödyntäminen oppimistyökaluna ja mahdollisena oppimisstrategiana voisi monipuolistaa opiskelua.

Nurmi ja kollegat (2014) esittelevät kirjassaan Gettingerin ja Seibertin vuonna 2002 jaottelemat neljä keskeistä oppimisstrategiaa. 1. kattaa toistamiseen ja mielessä pitämiseen kuuluvat strategiat. 2. kuuluu oppimisen organisointiin liittyvät toiminnat esimerkiksi aikataulut. 3. kuuluvat ”kognitiiviset opiskelustrategiat”, eli tiedon jäsentelyyn liittyvät strategiat. 4. lukeutuvat kaikki ”strategiat, jotka liittyvät oppimisen ja ongelmanratkaisun suunnittelemiseen, ohjaukseen ja arviointiin” (viitattu lähteessä Nurmi ym., 2014).

Kokemukseni mukaan opetuslaulun avulla tietoa voi jäsentää. Lauluja monesti myös toistetaan tiedon oppimiseksi. Näistä neljästä oppimisstrategioista opetuslaulut lukeutuvat siis parhaiten kognitiivisiin opiskelustrategioihin, sekä toistamiseen liittyviin strategioihin.

Nurmen ja kollegoiden (2014) mukaan keskilapsuudessa eli kouluiässä lapsi alkaa käyttämään muististrategioita. Muististrategioita ovat muun muassa toistaminen, ryhmittely, luokittelu sekä assosiaatioiden käyttö. Muististrategioiden avulla muistaminen helpottuu. 8–10 vuoden iässä lapset alkavat käyttämään myös erilaisia muistiin palautustekniikoita (Nurmi, ym., 2014).

6.5 Musiikki ja muisti

Musiikin tiedetään vaikuttavan aivoihin monella tavalla (Huotilainen, 2019). Huotilainen (2019) tuo esille, että musiikilla on positiivisia vaikutuksia kielitaitoon ja aivotoimintaan. Musiikilla on myös positiivisia vaikutuksia muistiin (Huotilainen, 2019). Myös Franklinin ja kollegoiden (2008) tutkimuksessa nousi esille musikaalisen harjoittelun vaikuttavan myönteisesti testattavien henkilöiden muistiin ja nimenomaan sanalliseen muistiin. Tutkimuksessa oli kaksi koeryhmää joista toisessa oli henkilöitä, jotka harjoittelivat musiikkia eri tavoin ja toisessa henkilöitä, jotka eivät harjoittele musiikkia. Tuloksia katsomalla huomasi selkeän eron näiden kahden ryhmän välillä muistia vaativissa tehtävissä. Ne henkilöt, jotka harjoittelivat musiikkia, suoriutuivat paremmin kuin toinen ryhmä (Franklin, ym., 2008).

Kaikkia muistin osia tarvitaan myös prosessoidessa musiikkia (Kalakoski, 2010). Kalakoski (2010) nostaa esille, että musiikin muistaminen ei aikaisempien tutkimuksien perusteella eroa peruseriaatteiltaan muun materiaalin muistamisesta. Musiikin oppimiseen auttaa hänen mukaansa samat keinot kuin muussakin oppimisessä (Kalakoski, 2010).

7. Opetuslaulujen rooli peruskoulussa

7.1 Opetuslaulujen rooli perusopetuksessa

Werner (2018) päätyy kirjallisuuskatsauksessaan siihen lopputulokseen, että musiikki on tehokas työkalu koulukontekstissa. Hän myös toteaa, että opetuslaulut liikkeen kanssa helpottavat asian muistamista ja pitkäaikaiseen muistiin siirtämistä. Toisaalta Wernerin kiinnostus on kohdistunut opetuslaulujen käyttöön kieltenopetuksessa, eikä niinkään muussa opetuksessa (Werner, 2018).

DiDomenico (2017) arvioi tutkimuksiansa tuloksien perusteella, että musiikki voi auttaa oppilaita oppimaan muun muassa siksi, että se voi parantaa muistia ja lisätä oppilaiden keskittymistä aiheeseen. Hän nostaa esille, että musiikin integroiminen opetukseen vaikuttaa kaiken kaikkiaan olevan tärkeää hänen tutkimuksensa haastattelemille opettajille (DiDomenico, 2017).

Opetuslaulut toimivat koulussa yhtenä opetusmenetelmistä, jonka voi huomata lukuisista opetusmateriaaleista. Aikaisemmin esittelemässäni DiDomenicon (2017) tutkimuksessa tuli esille monia tilanteita, missä opettajat käyttävät amerikkalaisissa kouluissa opetuslauluja hyväksi. Tällaisia olivat esimerkiksi matematiikan konseptien opettelu ja viikonpäivien harjoittelu (DiDomenico, 2017). Amerikkalaisissa kouluissa monet opettajat ovat siis todenneet opetuslaulun käytön hyödylliseksi.

7.2 Laulu motivoi ja herättää tunteita

Eerola ja Saarikallio (2010) mukaan monet eri tutkimukset osoittavat, että tunteet liittyvät vahvasti musiikkiin. Musiikin kuunteleminen ja esittäminen herättää monenlaisia tunteita (Eerola, Saarikallio, 2010). Näin ollen myös opetuslaulujen laulaminen voi herättää tunteita. Niin kuin aikaisemmin oppimista käsittelevässä kappaleessa tuli esille tunteet vaikuttavat oppimiseen.

Slobodan ja O' Neillin mukaan parhaimmillaan musiikki saa hyvälle tuulelle, lievittää stressiä ja rauhoittaa (viitattu lähteessä Saarikallio, 2011). Positiiviset tunteet ja negatiivisten tunteiden puuttuminen taas vaikuttavat myönteisesti oppimiseen (Halinen, ym., 2016). Musiikki ja tarkemmin laulaminen voi vaikuttaa oppimiseen myös tunteiden kautta. Myös Ferreri ja Verga (2016) tuovat esille artikkelissaan, että syy sille miksi laulu vaikuttaa muistiin voi olla musiikin aiheuttamat tunteet ja tunteiden ja oppimisen välinen yhteys.

Motivaatiolla on myös rooli oppimisessa, (Lehtinen, ym., 2014; Nurmi, Ym., 2014). Yleinen käsitys on, että motivaatio edistää oppimista (Nurmi, ym., 2014). Pintrich on koonnut yleisimmät motivaatioteoriat ja esitellyt tapoja, miten opettajana voisi tukea motivaatiota eri teorioissa. Yhdessä näistä teorioista motivaatio syntyy Innosta ja sisäisestä motivaatiosta opeteltavaa aihetta kohtaan. Tällaista motivaatiota voi Pintrichin mukaan tukea esimerkiksi antamalla oppilaille mielenkiintoisia tehtäviä, joissa on myös vaihtelua (viitattu lähteessä Lehtinen, ym., 2016). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (OPH, 2016) on tuotu esille työtapojen monipuolisuus motivaation tukemisessa. Työtapojen monipuolisuus tuo myös oppimisen iloa (OPH, 2016).

Opetuslaulut opetusmenetelmänä monipuolistaisivat opetusta, tukisivat mahdollisesti oppilaiden motivaatiota ja sitä kautta vaikuttaisivat oppimiseen. Mielestäni opetuslaulujen käyttö voidaan nähdä myös toiminnallisena opetusmenetelmänä. Yleisen näkemyksen mukaan toiminnalliset opetusmenetelmät ovat menetelmiä, joissa on jokin toiminnallinen osa. Oppija ei siis vain kuuntele passiivisesti opetusta. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (OPH, 2016) on tuotu esille, että toiminnalliset työtavat lisäävät motivaatiota.

7.3 Opetuslaulut muistin tukena

Opetuslaulujen vaikutusta peruskouluikäisten oppimiseen ei ole varsinaisesti tutkittu. Kuitenkin monissa tutkimuksissa on tutkittu, miten muistettavan sisällön laulaminen vaikuttaa opetettavan sisällön muistamiseen

Kalakosken (2010) mukaan monia säilömuistin tutkijoita on kiinnostanut se, miten musiikki ja kieli kytkeytyvät toisiinsa. Hänen mukaansa tukijat ovat tehneet esimerkiksi tutkimuksia, joissa on tutkittu sanojen ja niihin liitettyjen melodioiden muistamista. Kalakoski (2010) nostaa esille tutkimustuloksien olleen ristiriitaisia ainakin Perezin, Redeaun ja Arguin tutkimuksessa melodian ja siihen liitettyjen sanojen muistamisesta (viitattu lähteessä, Kalakoski, 2010)

Ludke ja kollegat (2014) toteuttivat tutkimuksen, jossa he testasivat kolme eri oppimismenetelmää: kuuntele ja toista laulamalla, kuuntele ja toista puhumalla sekä kuuntele ja toista rytmittäen puhetta. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena, jossa koehenkilöinä toimivat 60 aikuista. Tutkimuksessa koehenkilöille opetettiin heille vierasta kieltä ja jonka jälkeen he tekivät erilaisia testejä, jotka testasivat sitä, kuinka paljon he muistivat oppimastaan. Tutkijoiden mukaan tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että se ryhmä, joka kuunteli ja toisti laulamalla, pärjäsikin testeissä paremmin kuin kaksi muuta ryhmää, joissa osallistujia vaadittiin muistamaan ja toistamaan opettelemansa puhuen tai rytmittäen puhuen. Ludke ja kollegat (2014) ehdottavatkin tutkimustuloksiansa pohjalta, että kuunteleminen ja laulaminen voi helpottaa kielten opiskelussa sanatarkkaa muistamista (Ludke, ym., 2014).

Kilgourin, Jakobsonin ja Cuddyn (2000) pohtivat tekemänsä tutkimuksen pohjalta, että laulamisen käyttö muistin tukena ei itsessään helpottaisi materiaalin muistamista. He esittävät, että laulaessa sisältö esitetään hitaammin, jolloin sanojen muistiin painamiseen on enemmän aikaa. Myös heidän tutkimustuloksensa viittaavat tähän suuntaan kokeissa, joissa he lisäsivät laulunopeutta niin, että se on yhtä nopeaa kuin puhe. He toteavat, että tekstin laulamisella voi olla hyötyä tekstin muistamisessa, mutta se ei välttämättä liity välittömästi laulamisen käyttöön muistitekniikkana (Kilgour, ym., 2000).

Purnell-Webbin ja Speelmanin (2008) tutkimuksessa tulokset viittaavat siihen, että rytmi tai rytmi ja musiikki voivat helpottaa tekstin muistamista. Tutkimus antaa viitteitä myös siihen suuntaan, että muistamista helpottaa myös melodian tai rytmin aikaisempi tuntemus. Myös Tamminen, Rastle, Darby, Lucas ja Williamson (2017) toteavat tutkimusartikkelissaan tutkimustuloksiansa pohjalta, että laulamisen käyttäminen muistin tukena vaikuttaa toimivan silloin kun muistin tukena käytetään laulua, jossa on tuttu melodia. Heidän mukaansa on kuitenkin ristiriitaista, miten musiikki vaikuttaa sanojen oppimiseen (Tamminen ym., 2017).

Se, miten laulut vaikuttavat muistiin, näkyvät myös ikäihmisten muistitutkimuksissa. Muun muassa Tammelan (2022) ja Särkämön ja kollegoiden (2011) tutkimuksissa on tutkittu ikäihmisten kognitiivisia toimintoja musiikin näkökulmasta. Esittelen seuraavaksi laajemmin tutkimuksia, joissa käy ilmi laulujen merkitys ja yhteys muistiin.

Ikäihmisten lapsuusvuosien laulujen merkityksiä ja niihin liittyviä muistoja käsittelevä Tammelan (2022) tuore väitöskirja sivuaa myös ikäihmisten kokemuksia laulujen laulamista. Vaikka tutkimuksen pääpaino on siinä, mikä laulujen merkitys on ikäihmisille, on lauluhetkien kokemuksetkin mielenkiintoisia ainakin tutkimukseni kannalta. Pari Tammelan (2022) väitöskirjaansa haastattelemista henkilöistä nostivat esille hämmennyksensä siitä, että he osasivat edelleen laulujen sanat, vaikka he olivat laulaneet lauluja kymmeniä vuosia aikaisemmin. Tutkimuksessa esille nostetuista haastateltujen kokemuksista nousi myös esille, että laulujen laulaminen onnistuu, vaikka henkilön toimintakyky olisi muuten heikentynyt. Tammelan haastattelemat ikäihmiset kertoivat myös muistojen ja tunteiden heränneen lapsuusaikaisia lauluja laullessaan (Tammela, 2022).

Särkämön ja kollegoiden (2011) muistaakseni laulan -hankkeen tutkimusraportissa nousee esille sama ilmiö kuin Tammelan väitöskirjassakin. He tuovat esille raportissaan, että hoitotyöntekijät ovat kertoneet, että vaikka muistisairaat ihmiset eivät paljon muuta muista, niin laulut lauletaan kuitenkin sanasta sanaan oikein. Raportissa nousee esille musiikin merkitys varsinkin muistoihin ja tunteisiin (Särkämö ym., 2011).

8. Johtopäätökset ja pohdinta

Monilla on kokemuksia siitä, että jokin koulussa opeteltu laulu on jäänyt muistiin pitemmäksi-kin aikaa. Jotkut opettajat käyttävät lauluja opetuksen tukena muissa oppiaineissa kuin musiikissa ja opetuslauluja löytyy myös esimerkiksi äidinkielen ja matematiikan oppimateriaaleista. Tutkimuksia, joissa olisi tutkittu opetuslaulujen roolia ja vaikutusta ala-asteikäisten eli 7–12-vuotiaiden opetussisältöjen oppimiseen, ei tullut esille tutkimuksissa, joita löysin tutkimusvaiheessa. Kuitenkin opeteltavan sisällön ja laulamisen välistä suhdetta on tutkittu jonkin verran.

Mitä opetuslaulut ovat ja mikä niiden rooli on peruskoulussa?

Opetuslaulut ovat lauluja, joiden lyriikat eli sanat sisältävät opittavaa sisältöä. Esille nostamistani tutkimuksissa kävi ilmi, että oppimista opetuslaulujen avulla voisi tukea se, että opetuslaulut ovat tehty tuttuihin melodioihin. Opetuslaulut tehdäänkin monesti tuttujen laulujen melodioihin, mutta niihin sävelletään myös uusia melodioita. Opetuslaulut on tehty niin, että ne tukevat opetettavan sisällön oppimista. Lauluissa sanat voivat sisältää esimerkiksi kaikki kuukaudet, planeetat tai kirjaimet ja jopa kymppiparit.

Opetuslaulut näkyvät peruskoulun arjessa esimerkiksi oppimateriaaleissa. Opetuslaulut toimivat opetusmenetelmänä osana muiden oppiaineiden kuten matematiikan tai äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Opetuslaulut voidaan myös oppimis- tai muististrategiana eli oppimista ja muistia helpottavana menetelmänä peruskoulussa. Opetuslaulut tukevat oppimista useimmin Bloomin taksonomiassa määritellyssä oppimisen ensimmäisessä vaiheessa eli muistamisessa.

Mitä vaikutuksia opetuslauluilla on oppimiseen aikaisempien tutkimuksien perusteella?

Aikaisempien tutkimuksien perusteella muistettavan sisällön laulaminen voi auttaa sen muistamista. Tätä johtopäätöstä tukee esimerkiksi-tutkimus, jossa toinen koeryhmä oli vain toistanut muistettavan sisällön puhuen tai rytmittäen puhuen ja toinen ryhmä kuunnellen ja toistaen laulamalla. Ryhmä joka, toisti muistettavan sisällön laulamalla, pärjäsikin tutkimuksessa paremmin (Ludke, ym., 2014). Kuitenkin osa tutkimuksien tuloksista viittaa siihen, että laulu itsessään ei toimisi muistin tukena vaan se että laulaessa sisältö toistetaan hitaammin, jolloin sen muistiin painamiseen jää aikaa enemmän. Myös ikäihmisten muistitutkimukset (esim. Tammela, 2022) viittaavat siihen, että laulut painuvat muistiin vahvasti, vaikka muut asiat olisivatkin jo unohtuneet. Tästä voidaan päätellä, että laulamisella on vaikutusta muistiin.

Esittelemieni tutkimuksien perusteella ei voi todeta suoraan, että opetuslaulut tukevat oppimista. Toisaalta muisti on osaamisen ensimmäinen taso, ja oppimisen ja muistin välinen yhteys on muutenkin vahva. Mielestäni tämän perusteella voidaan esittelemieni laulamista ja muistamista käsittelevien tutkimuksien tuloksien perusteella päätellä tukevatko opetuslaulut oppimista. Vaikka esittelemieni tutkimuksien tuloksia ei pysty myöskään yleistämään täysin peruskouluikäisiin, aikaisempien tutkimuksien tuloksista voi kuitenkin päätellä, että opetuslaulujen käyttö voi tukea oppimista ja muistamista myös lapsilla.

Opetuslaulut voivat vaikuttaa oppimiseen myös välillisesti. Tarkoitin tällä sitä, että opetuslaulut vaikuttavat oppilaiden tunteisiin ja motivaatioon. Vaikuttamalla positiivisesti tunteisiin ja motivaation opetuslaulut voivat vaikuttaa myönteisesti oppimisesta mielekkäämpää

Tutkimusprosessin arviointi, eettisyys ja jatkotutkimusidea

Sain idean tutkimukseni aiheesta nopeasti, ja ennen kuin aloin tekemään tutkimusta en edes tiennyt, onko aihetta tutkittu aikaisemmin. Tutkimussuunnitelmaa tehdessä tutkielman rakenne ja tutkimuskysymykset alkoivat hahmottumaan. Minulla oli aluksi kaksi tutkimuskysymystä, johon lähdin etsimään vastauksia, mutta ne muuttuivat prosessin aikana niin, että yhdistin aikaisemmat kysymykset yhdeksi ja sen rinnalle tuli toinen ontologisempi tutkimuskysymys eli tutkielmani ensimmäinen kysymys.

Koska tutkimus perustuu aikaisempiin lähteisiin, on aiheellista pohtia käytätettyjen lähteiden luotettavuutta (Alasuutari, 2011; Eskola & Suoranta, 1998). Suurin osa käyttämistäni lähteistä on vertaisarvioitu ja suhteellisen uusia. Käytin lähteenä pääosin tieteellisiä artikkeleja tai koomateoksia. Käytin muutamaa uutisartikkelia ja yhtä pro graduopinnäytetyönä. Halusin tuoda ei-tieteelliset lähteet tutkimukseen laajentamaan näkökulmaa, en niinkään todistamaan mitään väitettä todeksi. Lähteitä etsiessäni pyrin olemaan kriittinen ja tarkastelin lähteiden kohdalla esimerkiksi ilmestymisvuoden ja kirjoittajien taustoja. Näin pystyin tiedonhakuprosessin aikana arvioimaan löytämäni lähteiden luotettavuutta ja ajankohtaisuutta tarkemmin.

Sain tutkimuksessani suhteellisen laajat mutta ristiriitaiset tulokset tutkimuskysymyksiini, mutta minua kiinnostaa ottaa lisää selvää opetuslauluista ja niiden vaikutuksesta oppimiseen. Monet tutkimuksista, jotka käsittelivät muistin ja laulamisen välistä yhteyttä on toteutettu aikuisilla ihmisillä. Kiinnostukseni on kuitenkin siinä, vaikuttaako opetuslaulut ala-asteikäisten eli 7–12-vuotiaiden oppimiseen. Tutkimuksien tuloksia ei voi täysin yleistää ala-asteikäisiin. Vaikka voisi ajatella, että peruskouluikäisten oppiminen ei eroa paljoa aikuisten oppimisesta, ei voi silti olettaa, että lapset oppisivat laulujen avulla samalla tavalla kuin aikaisemmat tutkimukset antavat ymmärtää aikuisten oppimisesta. Tästä syystä tarkempien tuloksien saamiseksi samanlaisia tutkimuksia pitäisi tehdä peruskouluikäisillä

Pro gradu -tutkielmassa olisi mielenkiintoista lähteä tutkimaan opetuslaulujen vaikutusta muistamiseen koulukontekstissa. Minua kiinnostaisi tutkia myös sitä, että ovatko opetuslaulut parempi oppimismenetelmä kuin esimerkiksi sanojen kirjoittaminen vihkoon. Jos opetuslaulut parantavat oppimistuloksia, niin johtuuko se siitä, että laulut itsessään auttavat muistamaan asiat ja niiden avulla tiedot on helpompi hakea muistista vai onko ilmiössä kyse esimerkiksi vain laulujen käytön tuomasta motivaatiosta.

Lähteet

- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus* 2.0 (4. uud. p.). Tampere: Vastapaino
- Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R. (2001). A Taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives (Abridged edition.). Longman.
- Benjamin, A. & Mäkitalo, M. (16.05.2019). Mitä musiikki tekee aivoille. Pro akatemian essee-pankki. Haettu osoitteesta <https://essee pankki.proakatemia.fi/mita-musiikki-tekee-aivoille/?msclkid=4298a4b7a5b611ec89be23f15ccb6bf4>
- de la Mora Velasco, E., & Hirumi, A. (2020). The Effects of Background Music on Learning: A Systematic Review of Literature to Guide Future Research and Practice. *Educational Technology Research and Development*, 68(6), 2817–2837.
- DiDomenico, J. (2017). Effective Integration of Music in the Elementary School Classroom. *I.e.: Inquiry in Education*, 9(2).
- Eerola, T. & Saarikallio, S. (2010). Musiikki ja tunteet. Teoksessa: J., Louhivuori & S., Saarikallio (toim.). *Musiikkipsykologia* (s.259–278). Jyväskylä: Atena.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Ferreri, L., & Verga, L. (2016). Benefits of Music on Verbal Learning and Memory: How and When Does It Work? *Music Perception: An Interdisciplinary Journal*, 34(2), 167–182. Haettu osoitteesta <https://www.jstor.org/stable/26417442>
- Forsback, M., Kalliola, A. & Waneus, M. (2017). *Tuhattaituri: Laulut* (1. painos.). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Franklin, M. S., Moore, K. S., Yip, C.-Y., Jonides, J., Rattray, K., & Moher, J. (2008). The Effects of Musical Training on Verbal Memory. *Psychology of Music*, 36(3), 353–365.
- GDallimore (3.2008). Alphabet Song [Kuva]. Haettu osoitteesta https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alphabet_song.png
- Halinen, I., Hotulainen, R., Kauppinen, E., Nilivaara, P., Raami, A. & Vainikainen, M. (2016). Ajattelun taidot ja oppiminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Heikkola, L. M., & Alisaari, J. (2019). The Effects of Songs on L2 Proficiency and Spoken Fluency: A Pedagogical Perspective. Teoksessa P., Lintunen, M., Mutta, & P., Peltonen (Toimittajat), *Fluency in L2 Learning and Use* (Sivut 166–185). Multilingual matters.
- Hotokka, M. (11.10.2019). Pistarit: Edetään elasta illaan. *Opettaja -lehti*. Haettu osoitteesta: <https://www.opettaja.fi/tyossa/pistarit-edetaan-elasta-illan/>
- Huottilainen, M. (2019). Näin aivot oppivat. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Jyrhämä, R., Hellström, M., Uusikylä, K. & Kansanen, P. (2016). *Opettajan didaktiikka*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kalakoski, V. (2010). Musiikki muistissa. Teoksessa: J., Louhivuori & S., Saarikallio (toim.). *Musiikkipsykologia* (s.137–151). Jyväskylä: Atena.
- Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S.-M., Pietilä, A.-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede*. 25 (4), 291–301. Haettu osoitteesta <https://www.proquest.com/open-view/ed57a64622d13d705c3b8500b77e5af0/1?pq-origsite=gscholar&cbl=40634>
- Kannisto, T. [Tuomaksen opetuslaulut]. (15.8.2019). *Kymppiparit* [YouTube-video]. Haettu osoitteesta <https://www.youtube.com/watch?v=Rg9cPfVexYU>
- Kesäniemi, S., Ruokonen, I., Ruismäki, H., & Juvonen, A. (2017). Songdrawing in the Classroom: Elementary School Teachers' Conceptions of Songdrawing. *CFMAE: The Changing Face of Music & Art Education*, 9, 83–105.
- Kilgour, A. R., Jakobson, L. S., & Cuddy, L. L. (2000). Music Training and Rate of Presentation as Mediators of Text and Song Recall. *Memory & Cognition*, 28(5), 700–710. <https://doi-org.pc124152.oulu.fi:9443/10.3758/BF03198404>
- Killian, J. L. & Wayman, J. B. (2015). The Prevalence of the Use of Music as a Teaching Tool among Selected American Classroom Educators: A Preliminary Examination. *Texas Music Education Research*, 22–37.
- Kosonen, E. (2014). Laulukirjat arvokasvatuksen ytimessä. Teoksessa J., Kauranne (toim.) *Oppikirjat oman aikansa ilmentymänä*. 52. 33–65 Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seuran vuosikirja. Koulun menneisyys.
- Kotimaisten kielten keskus & Kielikone Oy (2021). Ontologia. *Kielitoimiston sanakirja*. Haettu osoitteesta <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/ontologia>
- Kovalainen, L. (2021). Luokanopettajien kokemuksia musiikin eheyttävästä käyttämisestä 3–6-luokkien opetuksessa. [pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto]. Helda-julkaisuarkisto. Haettu osoitteesta <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/334293>
- Könönen, E., Nenonen, P., Wiman, A., Järvenpää, R., Korolainen, T. & Parkkinen, J. (2007). *Pikkumetsän laulut ja leikit: 1*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Lehtinen, E., Vauras, M. & Lerikkanen, M. (2016). *Kasvatuspsykologia* (3., uud. p.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Leskelä, T. (2008). *Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta*. Keuruu: Tammi.
- Ludke, K. M., Ferreira, F., & Overy, K. (2014). Singing can facilitate foreign language learning. *Memory and Cognition*, 42(1) 41–52. Haettu osoitteesta doi: 10.3758/s13421-013-0342-5

- Nikkanen, H. (2009). Alakoulussa avainsana on kokonaisvaltaisuus. Teoksessa: Koulujen musiikinopettajat & T., Kotilainen (2009). *Musiikki kuuluu kaikille: Koulujen musiikinopettajat ry. 100 vuotta*. Helsinki: KMO.
- Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. (2014). *Ihmisen psykologinen kehitys* (5., uud. p.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Opetushallitus. (2016). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (4. p.). Määräykset ja ohjeet 2014:96*. Haettu osoitteesta: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Paavilainen, P. (2016). *Toimivat aivot: Kognitiivisen neurotieteen perusteita* (1. painos.). Helsinki: Edita
- Perkiö, S., Huovi, H., Lemmetty, J. & Louhi, K. (2001). *Salaisen aapisen laulut ja leikit*. Porvoo: WSOY
- Purnell-Webb, P., & Speelman, C. P. (2008). Effects of music on memory for text. *Perceptual and Motor Skills*, 106(3), 927–957. Haettu osoitteesta <https://doi-org.pc124152.oulu.fi:9443/10.2466/pms.106.3.927-957>
- Puurula, A. (1998). Integrointi taidekasvatuksessa – monitahoisuus tavoitteena. Teoksessa: A., Puurula. *Taito- ja taideaineiden opetuksen integrointi: Kokemuksia, käytäntöjä, teoriaa: Kokonaisuus ON enemmän-seminaarin (4.12.1997) puheenvuorot (9–28)*. Helsingin yliopisto. Helsinki: Hakapaino
- Ruismäki, H. (1998). Musiikki osana taidekasvatusta ja elämää – näkökulma musiikkikasvatuksessa. Teoksessa: A., Puurula. *Taito- ja taideaineiden opetuksen integrointi: Kokemuksia, käytäntöjä, teoriaa: Kokonaisuus ON enemmän-seminaarin (4.12.1997) puheenvuorot (29–47)*. Helsingin yliopisto. Helsinki: Hakapaino
- Ruokonen, I. & Ruismäki, H. (2013). Eheyttävän musiikkipedagogiikan ja yhteistyön voima. Teoksessa: M-L., Juntunen, H., Nikkanen & H Westerlund (toim.). *Musiikkikasvattaja: Kohti reflektiivistä käytäntöä*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Saarikallio, S. (2010). Musiikin tunnenerkitykset arkielämässä. Teoksessa: J., Louhivuori & S., Saarikallio (toim.). *Musiikkipsykologia* (279–294). Jyväskylä: Atena.
- Saarinen, M. (18.8.2019). Vihtiläisopen Sanaluokkareggaesta tuli todellinen hitti: miehen opetuslauluja kuunnellaan nyt ympäri Suomea. *Luoteis-Uusimaa*. Haettu osoitteesta: <https://www.luoteis-uusimaa.fi/paikalliset/3485153>
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus?: Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasa: Vaasan yliopisto.

- Siljander, P. (2014). *Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen: Peruskäsitteet ja pääsuuntauukset*. Tampere: Vastapaino.
- Säljö, R. (2009). Learning, Theories of Learning, and Units of Analysis in Research. *Educational Psychologist*, 44(3), 202–208.
- Särkämö, T., Laitinen, S., Numminen, A., Tervaniemi, M., Kurki, M. & Rantanen, P. (2011). *Muistaakseni laulan: musiikin käyttö muistisairaiden mielialan, elämänlaadun ja kognitiivisen toimintakyvyn tukemisessa*. Haettu osoitteesta: <https://www.miinasillanpaa.fi/hankkeet/kuntoutus/muistaakseni-laulan/>
- Tammela, A. (2022). *Kansakoululaisen lauluarteisto: Jälleenrakennusajalta tutut laulut ikäihmisten laulukokemuksissa ja muistoissa* [väitöskirja]. Haettu osoitteesta: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/79408>
- Tamminen, J., Rastle, K., Darby, J., Lucas, R., & Williamson, V. J. (2017). The impact of music on learning and consolidation of novel words. *Memory*, 25(1), 107–121 Haettu osoitteesta. <https://doi-org.pc124152.oulu.fi:9443/10.1080/09658211.2015.1130843>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vesioja, T. (2006). Luokanopettaja musiikkikasvattajana. Joensuun yliopisto Joensuun yliopiston kirjasto [jakaja].
- Werner, R. (2018). Music, Movement and Memory: Pedagogical Songs as Mnemonic Aids. *TESOL Journal*, 9(4)

Liitteet

Liite 1

Aarrearkku 3

Letkeästi Soili Perkiö

1. Ul - la - kol - la kä - ve - len a - vai - mi - a et - si - en.

Aar - re - ark - ku lu - kos - sa, jo - ka kul - ma tu - kos - sa.

A B C D E F G eh - kä näi - tä tar - vit - see!

Välisoitto

Aar - re - ark - ku, o - ou! Aar - re - ark - ku, o - ou!

Julkaistu tekijöiden luvalla.

1. Ullakolla kävelen avaimia etsien. Aarrearkku lukossa, joka kulma tukossa. ;: A B C D E F G ehkä näitä tarvitsee! ;:

2. Ullakolla kävelen avaimia etsien. Avainnippu hukassa, helisee jo sukassa. ;: H I J K L M N näitä onkin enemmän! ;:

3. Ullakolla kävelen avaimia etsien. Enkä löydä oikeaa, pyöreää tai soikeaa. ;: O P Q R S T U ehkä näillä onnistuu! ;:

4. Ullakolla kävelen avaimia etsien. Ympäriällä kirjaimet, lukon avaa aakkoset. ;: V X Y Z Ä Ä Ö hupsis ja höpsis höö! ;:

5. A B C D E F G
H I J K L M N
O P Q R S T U
V X Y Z Ä Ä Ö
;: Aarrearkku aukeaa,
Kirjat siellä kimaltaa! ;:
Hannele Huovi

Pianosäestys s. 52

ÄÄNILEIKKEJÄ

1. ULLAKON ÄÄNIÄ
Mitä ääniä ullakolla kuuluu? (eläinten ääniä, tuuli, sade, ihmisten äänet, esineiden natinat ja kitinät...) Ryhmä voi tehdä ääniä ja yksi kulkee ullakolla. Aina kun hänen jalkansa osuu lattiaan, ryhmä tekee äänen.

Tee ullakon ääniä

a. omalla äänelläsi

b. esineillä (paperin ravistaminen/puhaltaminen/ pöytien ja tuolien koputtelu/ hankaaminen...)

2. SEIKKAILIJA ULLAKOLLA
Osa ryhmästä voi tehdä ullakon taustääniä. Yksi leikkijöistä kävelee ullakolla. Aina kun hänen jalkansa osuu lattiaan, osa ryhmästä tekee tömähdyssäänen. Mitä sitten tapahtuu...?

(Perkiö, ym., 2001, 3)

Liite 2

Pikku Koneen laulu Soili Perkiö

6

Konemaisesti puhuen
 Dm C Dm A
 Aa a-a aa, aa aa aa, aa a-a, aa a-a, aa aa aa.

Lauloen
 Dm C Bb C Dm
 1. Aa - te - li, taa - te - li, A - ko - ne hauk - kaa, aa - aa - aa,
 Dm C Bb C Dm
 aa - te - li, taa - te - li, aak - ko - set lauk - kaa, aa - aa - aa.
 C7 F C7 F
 Ai, ai, ai, us - ko vaan, koh - ta o - pin lu - ke - maan!

Välisoitto
 C7 A7

Julkaistu tekijöiden luvalla.

1. Aa a-a-aa, aa-aa-aa...

Aateli, taateli, A-kone haukkaa, aa-aa-aa,
 aateli, taateli, aakkoset laukkaa, aa-aa-aa.
 ∴ Ai, ai, ai, usko vaan,
 kohta opin lukemaan! ∴

4. Ss s-s-ss, ss-ss-ss...

Siuseli, sauseli, S-kone soittaa, ss-ss-ss,
 siuseli, sauseli, tanssia koittaa, ss-ss-ss.
 ∴ Ai, ai, ai, usko vaan,
 kohta opin lukemaan! ∴

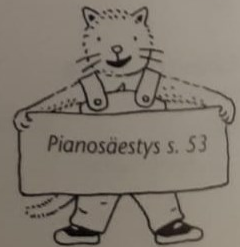
Hannele Huovi

2. Ii i-i-ii, ii-ii-ii...

Iiteli, tiiteli, I-kone kiittää, ii-ii-ii,
 iiteli, tiiteli, iitä jo riittää, ii-ii-ii.
 ∴ Ai, ai, ai, usko vaan,
 kohta opin lukemaan! ∴

3. Uu u-u-uu, uu-uu-uu...

Uuteli, tuuteli, U-kone uupuu, uu-uu-uu,
 uuteli, tuuteli, puutuu ja nuutuu, uu-uu-uu.
 ∴ Ai, ai, ai, usko vaan,
 kohta opin lukemaan! ∴

Pianosäestys s. 53

(Perkiö, ym., 2001, 6)

Liite 3

5 A B C D E F G H I J K L M N O P

9 Q R S and T U V Dou-ble U X Y and Z

Now I know my A B Cs, won't you sing a - long with me?
 next time won't you sing with me?

(GDallimore, 2008)

Saïli Perkiö

h - taa.

h kop.

en luvalla.

tttaa

maa,

ttaa,

ia.

ovi

uden

ihittaa

nen

aus

ä.

Vuodenajat

49

Saïli Perkiö

Julkaistu tekijöiden luvalla.

1. Keväällä hyppään pilven päälle
linnunlaulua kuulemaan,
keväällä hyppään pilven päälle
pistän siellä tuulemaan.
Keväällä, keväällä, keväällä.
2. Kesällä uitan varpaitani
lämpöisessä vedessä,
kesällä uitan varpaitani
lumme nenän edessä.
Kesällä, kesällä, kesällä.
3. Syksyllä haistelen sienihattuja
sammalmattaan päällä,
syksyllä haistelen sienihattuja
kuulakkaalla säällä.
Syksyllä, syksyllä, syksyllä.
4. Talvella saan tähtiviltin!
Meidän pihaan asti,
talvella saan tähtiviltin,
lentää lumilasti.
Talvella, talvella, talvella.
Hannele Huovi

Pianosäestys s. 85

VUODENAJAT

Kevät
lirisee, livertää, vihertää

Kesä
kasvattaa, ruskettaa, polskuttaa

Syksy
puhaltaa, ujeltaa, paleltaa

Talvi
jäädyyttää, tuiskuttaa, kimaltaa
Hannele Huovi

VUODENAIKOJEN ÄÄNIÄ

Tehdään yhdessä vuodenaikamusiiikkia, esim. kevät

1. Jutellaan keväästä, mitä näkyy, kuuluu, miltä tuntuu. Mitä eläimet tekevät?
2. Tuodaan luokan eteen soittimia. Valitaan soittimet, joilla voi soittaa keväisiä ääniä.
3. Yksi lapsista on kapellimestari, joka näyttää, mikä tai mitkä soittimet soittavat (soolo, tutti, osa ryhmästä soittaa...)

Myös muista vuodenajoista voi tehdä äänimaiseman käyttäen soittimia, esineitä tai omaa ääntä ja liikettä.

VUODENAJAT VAIHTUVAT

Oppilaat jaetaan neljään ryhmään. Jokainen ryhmä toteuttaa yhden vuodenajan. Toiset voivat arvata, mikä vuodenaika on kyseessä. Ryhmät esittävät osuutensa vuorotellen vuodenaikojen vaihtuessa saumattomasti.